

DE ZEVENDE ZUSTER

Van Igor Znidarsic verscheen eerder:

Diepgevroren makrelen (Uitgeverij PMA, 2011)

‘Prachtige ontwikkelingsroman. Puur genieten, een boek dat energie geeft’ - *Leestafel.nl*

‘Een heel goed boek dat zich moeilijk weg laat leggen’ - *De Haarlemmer*

‘Een meeslepende debuutroman’ - *Days Magazine*

IGOR ZNIDARSIC

DE ZEVENDE ZUSTER

ROMAN

© Igor Znidarsic, 2014 (www.igorznidarsic.nl)

© Uitgeverij PMA, 2014 (www.pma.nu)

Beeld omslag: Shutterstock

Omslagontwerp: Graaf Lakerveld Vormgeving

Foto auteur: Casper Rila

ISBN/EAN: 978-90-78840589

NUR-code: 313

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een gedigitaliseerde gegevensverzameling worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende.

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Desondanks kan de afwezigheid van eventuele zet- en/of drukfouten, dan wel onnauwkeurigheden en/of onvolkomenheden, niet worden gegarandeerd. De auteursrechthebbende aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor de gevolgen van eventuele zet- en/of drukfouten, dan wel onnauwkeurigheden en/of onvolkomenheden.

Deze publicatie is verzorgd door Uitgeverij PMA, Postbus 60, 5680 AB Best. Voor informatie over onze activiteiten ga naar: www.pma.nu of bezoek ons op: Facebook, Youtube, Twitter of Pinterest.

‘Love ain’t no good till you give it away’

Etta James

Somebody To Love (Album *Let’s Roll*, 2003)

DEEL I

HET
PINGPONGBALLEN-
KERKHOF

Haar achtertuin staat dit jaar vol met berenklaauw. Niet de gewone, maar de reuzenberenklaauw. *Heracleum mantegazzianum*. De vernoeming naar de Griekse halfgod Heracles heeft de reuzenberenklaauw te danken aan zijn majestueuze verschijning: de plant kan wel vier meter hoog worden. Op Wikipedia heeft Simon ook gelezen dat de scherpe beharing van de plant bij aanraking makkelijk de huid binnendringt. Het geïnjecteerde sap veroorzaakt dan bij zonlicht blaren en rode jeukende vlekken, oftewel ernstige brandwonden. Als het plantensap in je ogen komt kun je zelfs blind worden.

Hij las ook dat de reuzenberenklaauw zich vanwege het sterke zaad en de grote bladeren, die het licht voor andere planten wegnemen, snel kan verspreiden. Het klopt, blijkt bij nadere inspectie. Zijn tuin is al besmet. Vlakbij de struiken die de twee tuinen van elkaar scheiden ziet hij een aantal bleekgroene plantjes met de kenmerkende klauwvormige bladeren uit het gras priemen.

Met tuinhandschoenen aan wrikt hij ze voorzichtig, met wortel en al, uit de grond en gooit ze in de groene kliko.

Het helpt niet. De opmars naar het terras is al volop aan de gang en is niet meer te stoppen, ontdekt hij de komende dagen. Voor elk berenklaauwtje dat hij uit de grond rukt, schiet 's nachts elders als een soort wraakoefening een heel boeket uit het gazon.

Hij laat een berenklaauwtje zien aan Bastiaan en Nina. "Als je zo'n plantje ziet, mag je daar nooit aan komen, begrepen?"

Nooit. Daarom draag ik nu ook handschoenen.”

“Waarom mag je er niet aan komen, pap?” wil Bastiaan weten.

“Omdat je daar ziek van wordt, of nog erger: blind.”

Nina sluit haar ogen en loopt met haar armen vooruit gestoken in de lucht tastend de tuin in. “Help, ik ben blind.” Ze struikelt zogenaamd over iets en laat zich op het gras vallen.

“Maak er maar weer een grap van”, zucht Simon.

In alle jaren dat hij en Monica hier wonen hebben zij nog nooit een woord met de achterbuurvrouw gewisseld. Simon heeft haar wel eens vanuit de verte op de fiets zien stappen, maar door de afstand en door het woest loshangende haar heeft hij haar gelaatstrekken nooit goed kunnen onderscheiden. Hij zou haar bij de Albert Heijn of in de bibliotheek niet herkennen. Hij meent zich te herinneren dat hij jaren geleden vaak kinderen in haar tuin zag spelen, maar opeens waren die verdwenen. De vrouw leeft als een kluizenaar, met de grauwe gordijnen meestal halfgesloten, of halfopen. Bezoek heeft ze zelden. In het weekend zien Simon en Monica haar meestal pas tegen twee uur in de middag de gordijnen openschuiven. Vervolgens gaat ze aan haar tafel met een pot thee de krant lezen. Urenlang. Op die momenten benijden ze haar. Zij hebben hun abonnement op *de Volkskrant* al jaren geleden opgezegd, omdat ze niet meer aan lezen toe kwamen. Toch duurt de afgunst nooit lang. Hun gezinsleven met twee jonge kinderen is hectisch, maar geeft hun ook een gevoel van diepe vervulling. Zij zouden het daarom nooit willen inruilen voor het schijnbaar serene, maar zo leeg lijkende bestaan van de achterbuurvrouw.

Simon weet wat hem te doen staat: bij haar aanbellen, zich voorstellen als haar achterbuurman en vragen of ze de berenklauw wil verwijderen, omdat deze zich naar zijn tuin verspreidt en een gevaar vormt voor de kinderen. Desnoods kan hij de planten zelf weghalen.

Maar hij aarzelt. Iets houdt hem tegen.

“Wanneer ga je nou zorgen dat die berenklaauw verdwijnt?” vraagt Monica iedere keer wanneer ze hem de plantjes uit het gras ziet trekken.

“Binnenkort”, antwoordt hij telkens.

In plaats van te ontbranden produceert de houtskool stinkende rookwalmen, die naar de aangrenzende achtertuinen afdrijven. Waarschijnlijk heeft de zak te lang in de vochtige schuur gestaan. De rook doet Simon kuchen, zijn ogen tranen.

Hij maakt de barbecue leeg en begint opnieuw: losjes verfrommelde krantenpagina's erin, dunne takjes erop, daarop dikkere takken, en daar bovenop wat brokken houtskool. Aanmaakblokjes gebruikt hij nooit, omdat de penetrante lucht in het eten gaat zitten. Met een brandende lucifer raakt hij het papier op vier punten aan en doet een stap terug.

Zodra Piet Paulusma het eerste warme weekend heeft beloofd, worden de barbecues de tuinen in gereden en verandert de wijk in een braadfestijn. Simon onderscheidt zich van zijn buurmannen door naast amateurvlees zoals hamburgers en saucijzen ook delicate producten zoals zeebaars, krab en gambas te bereiden, tot groot genoegen van Monica, die dol is op alles wat uit de zee komt.

Het brandende hout heeft het vocht uit de stukken houtskool verdreven. Ze zijn al aan het smeulen. Simon doet een stap dichterbij, bukt en blaast de brand er goed in, tot hij er duizelig van is. Een tweede laag houtskool erop, even flink wapperen met een frisbee en het feest kan beginnen.

Terwijl Monica binnen de aardappelsalade afmaakt, legt hij buiten alvast de twee met verse salieblaadjes uit de tuin gekruide dorades en de kipspiesjes voor de kinderen klaar.

Het geluid van brekende takken galmt plotseling tegen de achtergevels. Simon spitst zijn oren. Het komt uit haar tuin. Ineens beseft hij waar hij al die tijd op heeft gewacht: de juiste gelegenheid, een situatie waarbij het lijkt alsof het verzoek ter

plekke spontaan in hem is opgekomen. Hij loopt naar de achterkant van de tuin en maakt door wat struiken opzij te duwen een conversatieopening. Ze ziet en hoort hem niet. Ze raapt takken op en gooit deze op een stapel, alsof ze haar tuin aan het onderhouden is. Dat heeft hij haar nog nooit zien doen. Haar tuin bestaat uit een vlekkelig grasveldje bij de achterdeur, dat abrupt overgaat in een met onkruid overwoekerde wildernis. Aan de ene kant eindigt die in een donker en vochtig kluwen van struiken en klimplanten, aan de andere kant in een berenklauwenbos.

Enkele tellen staat ze naar hem toe gekeerd en vangt hij een glimp op van haar gezicht, als bij een schuw dier dat zich onbespied weet in de jungle. Haar blik heeft de strengheid van een vermoeide schooljuf die het gezag over haar leerlingen al jaren kwijt is en elk moment in een verwensing kan uitbarsten. Ooit moet ze een schoonheid zijn geweest, de sporen daarvan zijn nog goed zichtbaar. Hoewel hij haar midden veertig schat, kan ze vanwege de grijze scheiding die verraadt dat het weer tijd is voor een verfbeurt ook ouder zijn. Maar afgaande op haar nog strakke rondingen, die hij wel eens vanachter het slaapkamerraam heeft begluurd wanneer ze lag te zonnen op het grasveldje, zou ze ook vijfendertig kunnen zijn.

Hij steekt zijn hoofd naar voren en roept: “Buurvrouw! Mag ik even wat vragen?!”

Geschrokken kijkt ze om zich heen, op zoek naar de bron van de stem. Wanneer ze die heeft gevonden, kijkt hij in een paar ogen waaruit alle vriendelijkheid lijkt te zijn verdwenen. Ga weg, zeggen ze, laat me met rust.

“Ik zie dat u veel berenklauw in uw tuin heeft. En nu is die eh... naar onze tuin overgewaaid. Wist u dat die plant giftig is?”

Ze staat nog steeds op dezelfde plek, heeft geen stap dichterbij gezet. “Giftig?” herhaalt ze. Haar stem is lieflijk, bijna als van een kind, wat sterk contrasteert met haar norse voorkomen.

“Mijn kinderen spelen veel in de tuin, en ik heb liever niet dat ze eh... met de berenklaauw in aanraking komen. Van het sap eh... kun je blind worden als het in je ogen komt.”

“Ja? En?” blaft ze, nog steeds met de takken in haar handen.

“Wilt u... Zou het voor u veel moeite zijn om die berenklaauw weg te halen? Ik wil het ook wel doen, hoor.”

“Geen sprake van”, zegt ze beslist. “Ik vind het een mooie plant.”

Ze gooit de takken op de stapel, draait Simon haar rug toe en gaat verder met haar klus. Voor haar is het gesprek kennelijk beëindigd.

Onthutst trekt Simon zijn hoofd terug en laat de opening in de struiken dichtspringen.

Een groot deel van de zomer blijft hij de opschietende berenklaauwtjes uit zijn tuin trekken, dan is het ineens voorbij. De herfst komt, de imposante planten bij de achterbuurvrouw verslappen, knakken en maken stuk voor stuk een langzame buiging, steeds dieper, tot de toppen de grond raken. De winter geeft ze terug aan de rottende aarde.

In april, wanneer de tuin weer tot leven is gekomen, is de giftige plant nog niet herrezen. Simon durft voorzichtig te hopen dat de reuzenberenklaauw weg is en niet zal terugkeren. In juni weet hij het zeker. De plek blijft dood.

Simon is nooit een vlotte prater geweest. De zinnen komen er bij hem traag uit, er vallen pauzes en hij zegt vaak “eh...”. De oorzaak daarvan ligt niet in verlegenheid of gebrek aan stof, maar in zijn aangeboren vertraging tussen denken en praten. Hij heeft zo lang hij zich kan herinneren tijd nodig gehad, meer tijd dan andere mensen, om een gedachte om te zetten in spraak. Aangezien maar een enkeling het geduld kan opbrengen om daarop te wachten, kwam hij als kind weinig aan het woord en werd daarom ‘een stille jongen’ genoemd. Het cliché dat stille wateren diepe gronden hebben heeft hem tot in zijn volwassen leven als een tweede schaduw hinderlijk achtervolgd, hoewel het in zijn hoofd nooit stil is geweest, en ook niet uitzonderlijk diep.

Omdat hij niet voldoende tijd kreeg om met woorden te zeggen wat hij dacht of voelde, zocht hij naar andere manieren om zich te uiten. Als kleuter zat hij veel te tekenen. Het begon met wild heen en weer krassen over een stuk papier, waarbij de potloodpunt geregeld brak. Hij zag van alles in zijn creaties, de volwassenen niet. Die kregen pas aandacht voor zijn werk toen hij herkenbare dingen tekende, zoals een auto, een huis of een landschap met koeien en bomen. “Oooh, wat mooi”, zeiden ze dan. “Heeft Simontje dit getekend? Ongelooflijk, zeg.”

Op de basisschool bleek al snel dat hij een bovengemiddeld talent had. De tekenleraar op het atheneum bevestigde dat. Desondanks raadden zijn ouders hem een carrière als beeldend kunstenaar af, hem voorhoudend dat kunst leidt tot armoede,

drankzucht, gebroken huwelijken en gekte. Zij hadden daarbij waarschijnlijk Vincent van Gogh in gedachten, maar mogelijk ook Anton Heyboer, wiens veelwijverij aan bod was gekomen in een tv-programma. “Er is niets. Alles wat er is maken we zelf”, had de kunstenaar daarin tegen de interviewer gezegd. Simon had die uitspraak in zijn Popagenda genoteerd, omdat hij er precies zo over dacht. Er was geen God, de mens stond er helemaal alleen voor.

Simons vader, die van automonteur was opgeklommen tot werkplaatschef, vond dat zijn zoon een goed vak moest leren, liefst iets in de elektrotechniek, daar zat toekomst in.

Simon wilde echter de kunst in. Na het atheneum meldde hij zich daarom aan bij de Rijksacademie in Amsterdam. Maar hij kwam niet door de voorselectie. De proefopdracht over het thema ‘wachten’ had niet aan de verwachtingen voldaan. Hij had met pastelkrijt een bushalte langs de provinciale weg vanaf de achterkant vereeuwigd. Tegen de matglazen wand projecteerde de laagstaande zon vervormde, onheilspellende mensenschaduwen. Wat hij daarmee wilde zeggen, vroeg iemand. Simon vond dat een domme vraag. Als hij kon vertellen wat hij ermee wilde uitdrukken, dan had hij het toch niet hoeven te tekenen? Ook het overige werk dat hij had ingeleverd en ter plekke mocht toelichten kon de toelatingscommissie niet overtuigen. Toen hij later de winnende inzendingen kon bekijken, groeide het vermoeden dat zijn werk te gewoon was voor de Rijksacademie. Te figuratief ook. Er sprak te weinig eigenzinnig kunstenaarschap uit.

Hij besloot het over een jaar nogmaals te proberen en in de tussentijd veel te oefenen. De oproep voor het vervullen van de militaire dienstplicht bij de Koninklijke Landmacht gooide dat plan in de war. Je kon er weliswaar ook een vak leren, maar tekenen en schilderen zat daar niet bij. Daarom moest hij er onderuit zien te komen. Bovendien wilde hij zich niet laten opleiden tot moordenaar. Niet dat hij de kans op een invasie

van het Rode Leger groot achtte. De Koude Oorlog was volgens hem vooral een verbaal machtsspel. Dat deed er niets aan af dat de dienstplichtigen voor maar één doel werden klaargestoomd: mensen ombrengen. En daar wilde hij ver van wegblijven.

Hij begon met een week niet eten en veel koffie drinken. Daardoor gingen zijn handen trillen en zag zijn gezicht grauw. Op de aangegeven dag meldde hij zich pas laat in de middag bij de kazerne, met de smoes dat hij het niet had kunnen vinden. Het depot was al dicht, waardoor hij geen uniform kreeg. Zo lang mogelijk een civiel individu blijven, was zijn strategie. Terwijl buiten de schemering inviel liet hij, gezeten op een bed in de verlaten slaapzaal, sigarettenrook in zijn ogen kringelen. Toen zijn ogen voldoende traanden, liep hij de gang op en klampte de eerste soldaat die hij tegenkwam aan. “Ik voel me niet goed”, kreunde hij. De soldaat bracht hem naar de dienstdoende commandant, die onbewogen Simons relaas aanhoorde over zijn panische fobie voor grote groepen die de dienstplicht in hem aanwakkerde. Zonder iets te vragen bracht de man hem naar een militair een rang hoger. Ook die geloofde Simon en stuurde hem door naar de volgende in de hiërarchie. Zo klom hij langzaam omhoog. Geen van de militairen durfde aan zijn verhaal te twijfelen, want stel dat het waar was en er overkwam hem iets, dan kregen zij de schuld. Toch dakte hij zijn probleem voor de zekerheid telkens iets aan, zei dat hij ook een minderwaardigheidscomplex had, mensenschuw was en een autoriteitsprobleem had.

Hij eindigde bij een man wiens krachtige blik verried dat hij bevoegd was om belangrijke beslissingen te nemen. “Blijf zitten, beweeg niet”, zei de man kortaf, pakte de telefoon, deelde wat onduidelijke bevelen uit en leunde achterover, wachtend op iets.

Twee dienstplichtigen kwamen binnen met een brancard. Ze legden de brancard op de grond, salueerden en hielpen

Simon uit zijn stoel. Met grote voorzichtigheid, alsof hij een zwaar ongeluk had gehad, begeleidden ze hem naar de brandcard, salueerden en droegen hem horizontaal het kantoor uit. Buiten stond een legerambulance gereed.

De bestemming was de dienstdoende arts. Die overhandigde Simon vanachter zijn bureau een glas water en een tabletje. “Valium. Word je rustig van.”

Simon spoelde de pil weg.

“Ik kan je wel opnemen”, schetste de arts de situatie, “maar ik heb nog precies één bed over in de ziekenzaal. En dat bed staat tussen twee homo’s. In kan je niet garanderen dat ik die de hele nacht van je vandaan kan houden.”

“Maakt niet uit”, reageerde Simon. “Liever dat dan militaire dienst. Die homo’s overleef ik tenminste.”

“Weet je ’t zeker?” bleef de man traineren.

Pas na lang aandringen deed de arts de deur van de ziekenzaal open. Die bleek nagenoeg leeg. De drie jongens die er lagen knipoogden subtiel naar Simon.

De volgende dag moest hij zich melden op het kantoor van de baas van de kazerne, die hem een vriendelijke hand toestak en hem zonder veel vragen doorverwees naar de psycholoog. Die hield niet ver van de kazerne praktijk. Het bleek een groentje te zijn, net klaar met de opleiding. Simon beantwoordde al zijn strikvragen met het grootste gemak in zijn voordeel en stond nog geen twintig minuten later buiten met het felbegeerde predicaat S5. Dat betekende dat hij psychisch behoorlijk onstabiel was en daarmee ongeschikt voor militaire dienst. En voor een baan bij de overheid, maar dat was niet erg, want die nam toch geen kunstenaars in dienst.

Toen hij zich even later bij de kazerne uitschreef, zag hij drie jongens die ook psychische problemen hadden voorgewend in volle bekapping met zichtbare tegenzin salueren tegen een in hun gezicht schreeuwende officier. Het was hen kennelijk niet gelukt om onder de dienstplicht uit te komen. Als de kunst-

academie weer niet lukte, dan kon hij altijd nog naar de toneelschool, lachte Simon voldaan terwijl hij de kazernepoort uitliep.

Een jaar lang volgde hij avondlessen bij een kunstenaar in de stad, die met zijn woeste baard en kroeskop rondliep in een wolk van haar, waaruit grote blauwe ogen staken. Hij leek op een figuur uit *The Muppet Show*. Van hem leerde Simon hoe hij tot de essentie van wat hij zag kon doordringen en met zo min mogelijk lijnen een naakt of een stilleven kon weergeven. “Kijken, kijken en nog eens kijken”, was het devies. “Daar begint het mee. Het op papier zetten is pas de laatste, misschien de minst belangrijke fase.” Ook wist de man hem te vertellen wat het geheim van schoonheid was: “Iets is mooi als het nergens op probeert te lijken, als het niets probeert na te doen.”

Overdag werkte Simon voor uitzendbureaus. Hij bracht met een melkboerkar maaltijden rond in een instelling voor verstandelijk gehandicapten, maakte orders klaar in het distributiecentrum van een kledingwinkelketen, pakte elpees in bij een platenmaatschappij.

Via het laatste baantje kon hij muziek aanschaffen tegen inkoopprijs, een privilege waar hij als hartstochtelijk muzikant liefhebber gretig gebruik van maakte. Het was de tijd van *Is She Really Going Out With Him?* van Joe Jackson, *Chuck E's in Love* van Ricky Lee Jones en *My Sharona* van The Knack. Op Pinkpop speelden The Police, Dire Straits, Elvis Costello.

Deze keer verdubbelde hij zijn kansen door zich bij de Rijksacademie én bij de Rietveld Academie aan te melden. Maar beide kunsttempels zagen in zijn werk nog steeds niet de belofte van een Damien Hirst of Keith Haring.

Hij besloot eerst maar eens uit het zicht van zijn ouders te gaan wonen en betrok een bedompte zolderetage in de stad. Hij wilde nog een jaar overbruggen met baantjes en daarna de laatste poging wagen om de wereld van de beeldende kunst te

betreden. Hij keek reeds tweemaal eerder gecontroleerde factuurlijsten na op een kantoor, stapelde tijdschriften op pallets bij een drukkerij, stond aan de lopende band in een broeierige patatfabriek.

In zijn vrije tijd tekende en schilderde hij verbeterd tot diep in de nacht, waarbij hij het figuratieve steeds meer losliet en de kleuren, de vlakken en de verfstreken voor zich liet spreken. Hij meende te zien dat zich onder zijn handen langzaam zoiets als een eigen zeggingskracht ontwikkelde. Hij was op de goede weg.

Maar het was niet genoeg. Wederom volgde een dubbele afwijzing.

Hij gaf het op. Het kunstenaarschap was niet voor hem weggelegd. Het zat er niet in. Of het kwam er niet uit, dat was ook mogelijk.

In de liefde had hij evenmin succes. Meer dan wat korte romances had hij tot dan toe niet gehad. Na de eerste weken of maanden, wanneer de mist van de verliefdheid optrok, stelden zijn beperkte verbale vermogens de vrouwen altijd teleur. Een uitzondering was de studente rechten die zijn handicap wel aandoenlijk vond en hele avonden geduldig luisterde naar zijn hortend geformuleerde zinnen. De concurrentie was echter hevig, met vele kapers op de kust, en na drie maanden moest hij de avances staken. De anderen hadden veel meer te bieden: een opleiding, een baan met vooruitzichten.

Terwijl de verf in de tubes langzaam verdroogde, zakte hij weg in een passief bestaan van domme baantjes, uitgaan, drinken, muziek luisteren en tv kijken. Het leven had hem beroofd van zijn eerste droom.